СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 294. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 19. грудня, 1922. VOL. XXX. No. 294. Jersey City, N. J., Tuesday, December 19, 1922. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ПЛЯНУЄ ПОМОГТИ ЕВРОПІ

ВАШІНГТОН, 16. грудня. — Американський міністерський кабінет дав до зрозуміння після свого послідного засідання, що він шукає тепер за способом розвязання европейського замішання, викликаного грозячою фінансовою руїною Німеччини, однак рівночасно зазначує, що він ще не рішився на ні один з ріжних можливих плянів. Уряд вже мав навіть увійти в порозуміннє з німецьким урядом, але держить в тайні зміст переговорів.

БОРА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ ДОПОМОГИ ЕВРОПІ В ТЕПЕРІШНЮ ХВИЛЮ

ВАШІНГТОН, 16. грудня. — Сенатор Бора, котрий має великий вплив на заграничну політику Злучених Держав яко провідник ґрупи так званих непримиримих, видав публичну заяву з приводу поголосок про наближаючеся вмішанне американського уряду в европейські справи.

Заява закликає американський уряд до протесту проти вмішування уряду Америки в теперішню хвилю. На думку Бори, Злучені Держави повинні пождати ,аж европейські держави закинуть політику імперіялістичних експансій та поки вони самі наперед, о скілько се можливо, не впорядкують своїх фінансів. За те, що Америка згодиться помагати Европі, вона повинна, так каже Бора, зажадати від европейських держав визнання Росії, загального розорружения та покинення рурського округа.

ФАРМЕРСЬКИЙ БЛЬОК ПОЧИНАЄ БОРОТЬБУ ПРОТИ КОРАБЕЛЬНОЇ СУБСИДІЇ

ВАШІНҐТОН, 16. грудня. — Сенатор Норис іменем фармерського бльоку вніс внесенне, щоби корабельний проєкт відсунути з першого пляну обрад та взяти наперед під розваґу проєкт про допомогу для фармерів.

Сенат рішить питанне в понеділок.

ҐУБЕРНАТОРИ ЗАСТАНОВЛЯЮТЬСЯ НАД БОРОТЬБОЮ ПРОТИ КУ-КЛУКС-КЛЕНА

ГВАЙТ СОЛФОР СПРИНҐЗ, Вест Верджінія, 16. грудня. — На відбуваючійся тут 14-тій річній конвенції стейтових ґубернаторів раджено над боротьбою проти потайної орґанізації Ку-Клукс-Клена. Ґубернатор стейту Канзас завзивав ґубернаторів стерти орґанізацію з лиця землі.

Після конференції більшість ґубернаторів удалася до Вашінґтону на наради з президентом Гардинґом.

ПРОГИБІЦІЙНІ АҐЕНТИ РОЗБИЛИ ЗОВСІМ ЗБРОЙНУ БАНДУ „МУНШАЙНЕРІВ"

ЛЕКСИНҐТОН, Кентакі, 16. грудня. — Прогибіційні аґенти, що вже від якого тижня вели завзяту боротьбу проти збройної банди „муншайнерів" в горах стейту Кентакі, нині доловили останки сеї банди та спіймали провідника „муншайнерів" Чарлса Боларда, брата Боба Боларда, що погиб в битві в пятницю. Війна „муншайнерів" та прогибіційних аґентів коштувала життє трох аґентів та одного „муншайнера".

ПОМІСТИЛИ СПРАВУ УМОВИ ЛОЙДА ДЖОРДЖА З ҐАЗЕТАМИ В КОНҐРЕСОВІ ПРОТОКОЛИ

ВАШІНҐТОН, 16. грудня. — Сенатор Робинсон постарався, щоби справа контракту межи американськими ґазетами „Ню Йорк Таймс"-ом та Шікаґо Трибюн" і Лойдом Джорджом була поміщена в „Конґрешенел Рекорд" (стенографічні протоколи зі засідань конґресу) яко доказ, як еврпейські політики стараються впливати на публичну опінію в Зл. Державах.

ЗІ СЛІДСТВА НАД ОБЖАЛОВАННЄМ МІНІСТРА СУДІВНИЦТВА

ВАШІНҐТОН, 16. грудня. — Хоча судовий комітет палати послів, що розсліджує тепер закиди, пороблені конґресменом Келером проти ґенерального прокуратора (міністра судівництва) Доґерті, завізвав в друге обжалователя зявитися перед комітетом для переслухання, Келер ще раз зіґнорував завізванне. Місто сього він вислав комітетови через свого адвоката листа, в котрім заявляє, що комітет не має права приказувати свому членови зявлятися яко свідок.

ЗАЯВЛЯЄСЯ ЗА ДАЛЬШОЮ ДОПОМОГОЮ АМЕРИКИ ДЛЯ СОВЄТСЬКОЇ РОСІЇ

ГВАЙТ ПЛЕЙНС, Ню Йорк, 17. грудня. — Брави, котрий повернув недавно з ратункової акції в Росії, заявив, що Америка мусить далі помагати голодуючим в совєтській Росії, та що Америка повинна зложити на сю ціль за слідуючий рік що найменче 100 міліонів долярів.

РОБІТНИЧА ЮНІЯ ПРОТИ ІМЕНОВАННЯ БАТЛЕРА

ВАШІНҐТОН, 17. грудня. — Офіціяльний орґан Американської Федерації Праці заявляється в послідним числі проти іменовання Пірса Ботлера членом Найвисшого Суду Злучених Держав. Робітнича юнія називає його реакціонером.

ХОЧУТЬ ВИКИНУТИ ЛОДЖА ЗІ СЕНАТУ

ВАШІНҐТОН, 15. грудня. — Сюди приїхав С. В. Крукер, ґолова так званої „Ліберальної Републиканської Ліґи стейту Месечузетс", щоби почати перед сенатом процес, цілю котрого має бути доказати, що сенатор Лодж не дістав потрібної до вибору більшости. та що його іменованнє сенатором на слідуючу сесію є безправним. Крукер уже вислав до президента сенату Кулидж листа, в котрім безпроволочного покликання його на переслуханнє перед веріфікаційну комісію сенату.

КАБІНЕТ ГАРДИНҐА ЗАСТАНОВЛЯЄТЬСЯ НАД КРІЗОЮ В ЕВРОПІ

ВАШІНГТОН, 14. грудня. — Кабінет міністрів на своїм правильнім тижневім засіданню застановлявся самоперше над справою загрожуючої фінансової руїни Німеччини. а за тим і других країв.

З огляду на ту загрозу кабінет признав конечним змінити політику Злучених Держав супроти Европи. Однак. кабінет ще не порішив. як має виглядати ся переміна.

РЕПУБЛИКАНСЬКА ПАРТІЯ МАЛА ПРОДАВАТИ УРЯДИ

ВАШІНҐТОН, 15. грудня. — Палата послів рішила нині не признати місця конгресменови Томасови Гарисонови зі семоверджінського округа за те. що його вибір був осягнений рядом виборчих шахрайств.

Гарисон, уступаючи з конґресу, видав публичну заяву, в котрій він закидає провідникам републиканської партії у Верджінії, що вони продавали федеральні уряди за гроші. Закид звернений передусім проти Семпа, голови републиканської стейтової орґанізації. Сей перечить закидам.

СВАРКА ЧЕРЕЗ ПРОЄКТ ОБЖАЛОВАННЯ МІНІСТРА

ВАШІНҐТОН, 15. грудня. — Домаганне конґресмена Келера поставити в обжалованне за надужиттє урядового становища ґенерального прокуратора (міністра судівництва) Дочерті довели до скандальних наслідків. Коли голова судового комітету, конґресмен Волстед, не захотів читати документів, предложених обжалувателем Келером, Келер перервав свої зізнання та усунувся від слідства. На те Волстед завізвав його урядово явитися на слідство на другий день, але Келер не послухав і сього завізвання. Тепер комітет застановляється над тим, якби то поставити Келера перед суд палати послів за непослух для комітету.

ПОЛЬСЬКИЙ КСЬОНДЗ БЄ В ЛИЦЕ І ГРОЗИТЬ РЕВОЛЬВЕРОМ

В Станиславові в дирекції залізниць посварився польський капелян Н. Пончек з інспектором Зірблем, в часі чого капелян ударив в лице інспектора та загрозив йому револьвером.

ЛЕГКИЙ ЗАСУД НА БАНДИТІВ, ЩО ХОТІЛИ ВБИТИ ГАРДЕНА

БЕРЛІН. 15. грудня. — Тутешній суд засудив Герберта Вайхгардта і Альберта Ґренца, котрі в міті напали були на звісного німецького редактора Максиміліяна Гардена і в намірі убиття побили його дуже тяжко. Вайхардта засуджено на 2 роки і 5 місяців вязниці а Ґренца на 4 роки вязниці.

Се небувало легка кара, бо вони самі признавались, що хотіли Гардена вбити, а про те суд судив їх тільки за напад і вимірив розмірно дуже низку кару. а кромі того й не старався дійти. відки і за чиї гроші вийшла змова на життє Гардена.

Гарден перед закінченнєм процесу говорив самий на суді. Він сказав, що яко чоловік міг би заговірникам на його життє простити і дарувати, мимо того, що він мало не помер від тяжких побоїв. але він всетаки є за острим покаранням виновників, бо інакше світ думавби, що Німеччина тепер так низко впала, що подриває убийників. А може дійде до того, казав Гарден, що в Німеччині будуть платити нагороди за убиттє Жида? (Він є Жид і його первісне імя Вотковський).

АМЕРИКАНСЬКА АНАРХІСТКА

Совітський уряд висилає в Сибір американську анархістку Штаймер, котра перебувала в совітській тюрмі. Разом з нею було арештовано в Москві та Петрограді 150 анархістів. Цікаве є те, що анархістка Штаймер була засуджена в Злучених Держав Америки на 15 літ вязниці і за старанням совітського уряду вислана в Росію.

ПОК. ПРЕЗИДЕНТ ПОЛЬЩІ НАРУТОВИЧ

Новий президент Польщі Гаврило Нарутович по званню був інжинір. Він був довший час у Швайцарії професором. В 1920 році покинув Швайцарію і прибув до Польщі, куди його запрошено на міністра. прилюдних робіт. Сього року іменовано його польським міністром заграничних справ.

Кандидатом на президента Польщі поставила його при виборах 9. с. м. лівиця.

По виборі польська преса у Варшаві приняла його вибір з вдоволеннєм.

Президент Нарутович родом з Литви; мав тепер 57 літ. Школи кінчив в Росії і в Швайцарії.

Він був близким кревним Пілсудського.

АМЕРИКАНЕЦЬ ПРО ВРОЖАЙ НА УКРАЇНІ

До Шикаґо, Ілл., приїхав з України В. Р. Нелледжер, інспектор американської помочі голодуючим в Росії.

Він каже, що обїхав Волинь, Чернигівщину і Київщину. В тих ґуберніях бачив великий врожай. Населеннє має ще збіже і на продаж.

Большевики забрали там податку по 6 пудів (216 фунтів) збіжа з кождої десятини поля (десятина, два морги).

В Чернигівщині, казав він, нарід страшно висох ізза голоду і большевицьких грабежий.

ДЕФІЦИТ ПОЛЬСЬКИХ ТЕАТРІВ ЛЬВОВА

Кошти на удержання польських театрів у Львові виказують сто міліонів недобору за 16 місяців.

ПОЛЯКИ ЗАМОРДУВАЛИ ПЕРШОГО ПРЕЗИДЕНТА ПОЛЬСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ ГАВРИЛА НАРУТОВИЧА

ВАРШАВА, столиця Польщі, 16. грудня. — Перший президент польської републики, Гаврило Нарутович, згинув нині вполудне з рук польського націоналісти (вшехполяка) артиста Невядомського.

Президент Нарутович явився на виставі образів, де виголосив коротку промову. Він був в товаристві кількох міністрів, з якими звернувся до виходу. Тоді обступило його богато осіб, яким він подавав руку. До них прилучився і Невядомський, котрий зайшов президента ззаду і вистрілив тричі з револьвера. Всі кулі влучили президента і були смертельні. Він упав на землі і помер за кілька хвилин.

Убийник по вистрілі хотів втечи, але публика його зловила, кинула долів і побила немилосерно. Його вирвав з рук публики аж сильний відділ поліції, який відпровадив його на поліційну станицю.

Палату, де стався злочин, зачинено на час ведення слідства.

Перед самою смертю, як подають ґазети, говорив президент Нарутович з британським послом Виліємом Дж. Мекс-Миллером. Британський посол складав йому ґратуляції, а президент Нарутович відповів: „Радше співчуттє!" По сих словах роздались вистріли і він упас трупом.

ВЖЕ НАЗНАЧЕНО ВИБОРИ ДРУГОГО ПОЛЬСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА

ВАРШАВА, 17. грудня. — На основі польської конституції у випадку смерти президента його заступає голова сойму, котрим тепер є Мацей Ратай, людовець.

Він скличе національні збори сойму і сенату на середу, 20. с. м., для вибору нового президента.

ПІЛСУДСЬКИЙ ГОЛОВНИМ КОМАНДАНТОМ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ, А СІКОРСЬКИЙ ПРЕМІЄРОМ

ВАРШАВА, 17. грудня. — Тимчасовий польський президент Мацей Радай покликав головного команданта польської армії, ґенерала Сікорського, на премієра, а Пілсудського на головного команданта польської армії.

Се скоре утвореннє нового кабінету і віддача керми армією в руки Пілсудського успокоїло населеннє, а особливо вшехполяків, які сподівались, що викличуть револьту і захоплять владу в Польщі у свої руки.

УБИЙНИК НЄВЯДОМСЬКИЙ

ВАРШАВА, 17. грудня. — Польський артист і політик Невядомський, котрий убив, стріляючи ззаду, першого президента Польщі, Гаврила Нарутовича, се звісний польський маляр. Він має 53 роки, а щойно недавно зачав брати участь в політиці. Він є вшехполяк і вдачі порячої.

ВИННІ... УКРАЇНЦІ

ВАРШАВА, 17. грудня. — Поляки кажуть, що забили свого президента через Українців, Москалів, Німців і Жидів, котрі на нього голосували при виборі дня 9. с. м.

Поляки жалувались, що Нарутович одержав лише 186 польських голосів, а решта не польські, коли його противник, вшехполяк граф Ян Замойський одержав 227 польських голосів, але впав, бо Нарутовича переперли українські, московські, німецькі і жидівські голоси.

Через те вшехполяки вели проти нього завзяту аґітацію і уладжували демонстрації, поки не дійшло до сумного кінця в тиждень по виборі президента.

ВИНЯТЬ ГАЛЛЄРА ЗА ЗАМОРДОВАННЄ ПРЕЗИДЕНТА НАРУТОВИЧА

ВАРШАВА, 17. грудня. — Новий польський премієр ґенерал Сікорський видав наказ арештувати вшехпольських офіцирів і приклонників ославленого ґенерала Йосифа Галлера. Увязнено навіть Галлерового адютанта, полковника Модельського.

Самий Галлер ще не арештований, але його винять найбільше за замордованнє першого польського президента, ізза того, що він орґанізував боротьбу і демонстрації проти нього і вів цілу аґітацію. Коли він явився сейчас по атентаті в палаті вистав образів, де щойно роздались були смертельні кулі, прискочив до нього один польський посол і голосно обжаловував його, що він приготовив змову на убиттє президента Нарутовича. Тоді Галлер нагло втік і досі скривається.

У ВАРШАВІ ПРОГОЛОШЕНО ВОЄННИЙ СТАН

ВАРШАВА, 17. грудня. — Нове польське правительство проголосило у Варшаві воєнний стан.

Се успокоїло жидівське населеннє, яке боялось погромів.

АНГЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ВІДЛОЖЕНИЙ

ЛОНДОН, 15. грудня. — Англійський король Юрій V відложив нині сесію парляменту до 13. лютого, 1923.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПАМЯТАЙТЕ

НА

ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Українські громади в Америці! Бороніть Рідний Край, памятайте на Фонд Негайної Допомоги. Складайте жертви громадно і сейчас, а шліть їх до:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

АМЕРИКА ПЕРЕД ЗВОРОТОМ В ЗАГРАНИЧНІЙ ПОЛІТИЦІ

Наконець вже й міністеріяльний кабінет президента Гардинґа застановляється над зміною політики Злучених Держав супроти Европи. Що більше, як самі міністри потверджують, кабінет увесь признає конечну потребу вмішання Злучених Держав в европейські справи.

Остаточним товчком, що нарешті рішив се питаннє, яке від давна вже важилося в опінії американських політиків, були вістки про наближаючуся фінансову руїну Німеччини. Що така руїна значилаби не лишень руїну для Німеччини, але й для всіх аліянтських держав, яких фінанси тепер вижидають головного засилення німецьких оплат военного відшкодовання. Якби Німеччина оголосила себе державним банкротом, за нею мусілаби се зробити Бельґія та Франція, дарма що Франція кукурічилабися та ішлаб на Німеччину з мстивою війною. За Францією станулиби над берегом фінансової пропасти її слуханки: Польща, Румунія та Сербія. Що положеннє Чехії серед банкротів довкола не булоби дуже завидне, се також річ самозрозуміла; навіть богата Англія відчулаби потрясеннє досить болючо; як се видно з її недавної заяви, що вона не буде могти платити Америці довгів, коли Німеччина та аліянти не заплатять її позичок. Коротко, руїна Німеччини в одну мить зруйнувалаби цілу середну та західну Европу та поставила її в таке положеннєе, в якому завдяки большевицьким спробам східна Европа находиться вже від пару літ.

Америка розуміє також, як се відбилобися на Злучених Державах. За европейською фінансовою крізою пішлоби поважне фінансове напруженнє в Злучених Державах, які наслідком війни стали банкиром Европи. Фінансове напруженнє відбилобися також поважно на економічних умовах, бо економічний рух полягає на кредиті, що йде з банків, як життє в людині на крови, що йде зі серця. До зміцнення економічної крізи причинилобся ще й те, що збанкротована Европа не моглаби купувати від Злучених Держав навіть тільки товару, кілько вона купує тепер. Америка мусілаби завертати знов до економічної стадії в своїм розвою, в котрій вона вистарчає сама для себе.

Оттакі вигляди були певно причиною, що навіть той уряд, котрий вийшов завдяки своїй програмі не вмішування в европейські справи наконець рішився закинути свою виборчу проґраму та подати руку Европі. Нині рішеннє уряду закинути свою первісну політику можна вважати вже фактом. Коли може бути в тій справі якенебудь питаннє або сумнів, то лишень щодо форми, способів, часу, умов, під якими сей зворот має наступити. Коли розважаннє над способами не прийде за пізно, коли Европа не збанкротує, заким Америка надумаеться, то незадовго можемо сподіватися від американського уряду отвертого кроку в европейській політиці.

ПЕРШИЙ ВИСТРІЛ ЛА ФОЛЕТА.

Поступовий двопартійний бльок віддав в пятницю на Гардинґовий уряд визовний вистріл. Була ним промова висканського сенатора Ла Фолета, голови поступового бльоку.

В сій промові Ла Фолет виразно виповів безоглядну війну теперішній републиканській адміністрації. Виповідженнє війни тим замітнійше, що виповідає війну один зі старих членів републиканської партії, котрий потрафив обєднати коло себе поважний гурток републиканських та демократичних сенаторів та конґресменів. Сей самий, що лишень пару літ тому назад вратувався перед викиненнем з конґресу за свою промову проти війни, яку він мав виголосити в Ст. Пол, лишень завдяки тому, що його один голос був потрібний републиканській партії для більшости в сенаті; той самий, що через два роки був толерований в рядах републиканської партії як хора вівця в стаді; той самий, котрого републиканська партія збиралася викинути при послідних виборах, відмовляючи йому партійного признання; — тепер встає яко командант невеличкої, але карної ґрупи поступових законодавців і в імени народа домагається від уряду дивитися за голосами народа.

Се власне був головний закид Ла Фолета проти урядових пропозицій. Твердими фактами доказував Ла Фолет, що народ Злучених Держав заявився при послідних виборах проти корабельної субсидії. Вже один факт, що в палаті послів за проектом уряду заявилося більшість всего з 24 голосів, з чого 70 голосів вийшло від „кривих качок", що, значить, без відкинених народом конґресменів палата послів булаби відкинула проект, вказує, що закон має поперте лишень людий, яких народ не хотів вибирати.

Який голосний не був би протест Ла Фолета, коли він мати-ме в сьому конґресі яке значіння, то хиба з огляду на те, що в слідуючім конґресі він стане мало не рішаючим політичним чинником.

ПІСЛЯ ПРОЦЕСУ ФЕДАКА І ТОВАРИШІВ.

(Від власного кореспондента).

Процес проти Федака і товаришів закінчився пізним вечером в суботу, 18. падолиста.

Судді присяжні признали, що **Степан Федак** є винен злочину намаганого вбивства на особі львівського воєводи Грабовського і в злочині заворушення публичного спокою, а **Евген Зибликевич, Михайло Матчак, Дмитро Паліїв, Франц Йосиф Штик і Петро Яреміfчук** є винні злочину заворушення публичного спокою.

Вину **Івана Білецького, Богдана Гнатевича, Віктора Голубовича, Остапа Горобійовського, Остапа Коберського, Василя Кучабського і Миколи Тофана** судді присяжні **заперечили.**

Як відомо, прокураторія обвиняла Федака за злочин намаганого убивства не тільки проти львівського воєводи Грабовського, але також проти начальника польської держави Пілсудського. Се останнє судді присяжні **заперечили.**

Так само **заперечили** судді присяжні вину **всіх обвинених** в злочині **державної зради проти польської держави,** за що прокураторія обвиняла всіх обвинених.

На сій основі трибунал видав такий присуд: **Федак** засуджений на 6 літ тяжкої вязниці. **Зибликевич, Матчак, Паліїв** і **Яреміfчук** — кождий на 2½ літ тяжкої вязниці. **Штик** — з огляду на те, що „признався до вини" — на 1½ літ тяжкої вязниці. Всім засудженим має бути вчислений до кари той час, який вони перебули у слідчій вязниці.

Инших обвинених увільнено і вони зараз вийшли на волю

В імени засуджених оборона внесла зажалення неважности і спротив проти високого виміру кари і просила на сій основі випустити засуджених на волю аж до рішення справи. Одначе сьому спротивилася прокураторія і тому засуджені остали в вязницях.

• • •

Ві второк, 21. падолиста, відбувся в ресторані „Републики", в домі „Народньої Гостинниці", комерс з приводу покінчення процесу. В комерсі взяли участь оборонці, ті обвинені, для яких процес скінчився увільненнєм, канцелярійний персонал Колеґії оборонців, представники преси і запрошені гості — разом понад 100 осіб. Комерт отворив батько засудженого Степана Федака, директор „Дністра" д-р Степан Федак. Потім промовляли о. Леонґій Купицький, Василь Кучабський, д-р Волод. Старосольський, д-р Лев Ганкевич і д-р Маріян Глушкевич (останні три були оборонцями в процесі).

• • •

Докладний хід процесу читачі „Свободи" знають з тих щоденних звідомлень, які подає „Свобода" на основі львівсько української преси.

Остається подати тільки загальний огляд становища обвинених і оборони.

Про становище головного обвиненого, Федака, я вже писав. Те саме треба сказати про всіх обвинених — з виїмком одного Штика, про якого скажу низше кілька слів.

Всі обвинені виступали з великою гідністю як речники ідеї державної самостійности України. Можна сказати: вони не обороняли себе, тільки обороняли право української Галичини, поневоленої Польщею, на державну незалежність в Соборній Україні.

Вони всі заявляли, що українська Галичина не належить до Польщі, та що вони, як Українці і члени української армії, вважають за свій найвисший обовязок боротися за українську державну незалежність.

Так само заявили вони, що Польща не має права ставити їх перед польський суд, бо українська Галичина не належить до Польщі.

На скільки ходить о факти, на яких опирався акт обвинення, який закидав обвиненим орґанізацію п о в с т а н н я проти польської окупаційної влади, обвинені доказували, що таких фактів, про які ґоворить акт обвинення, не було, що ті факти є **видумка польської** поліції.

Одначе вони при сім заявляли, що вони вважають повстання народу проти чужої державної влади найсвятійшим правом народу і коли настане слушний час, вони сповнять свій обовязок.

Так говорили вони, ті відважні жовніри української армії, в лице ворогам свого народу, які поставили їх перед свій суд і загрозили їм карою смерти.

Тільки один з них показався негідним — обвинений **Штик.** Факти про орґанізацію повстання, на яких опирався акт обвинення, походили переважно від нього. В протоколах слідства записано, що він подав їх. А на самій розправі він говорив, що всі ті факти підсував йому комісар поліції Ґах, а він тільки притакував. За причину такого поведення він подавав, що хотів таким способом замотати і продовжити ціле слідство і так перешкодити тому, щоби Федака судив наглий суд. В кождім разі Штик показався людиною слабою, яка не видержала тюремної проби.

Оборонці підпирали становище обвинених великим історичним. політичним і правничим знаннєм справи, яку вони заступали.

Коли забирали голос оборонці, то малося вражіннє, що вони не боронять, тільки обвиняють, — **обвиняють Польщу за злочин окупації української Галичини** і за всі ті злочини, яких допускається польська окупаційна влада на українськім народі.

Кождий, хто слідив за сим процесом або буде читати акти про нього, мусить признати, що **моральна перевага в процесі була по стороні Українців.** Про сам присуд треба сказати ось-що:

Суд над Федаком і товаришами був безправством і насильством польської окупаційної влади над обвиненими. До яких границь се безправство і насильство посунулося, се річ польських наїздників. Вони грозили всім обвиненим карою смерти. Коли-ж при видаванню присуду не сповнили тої погрози, то се свідчить тільки, що такий присуд, який вони видали, вважали вони кориснійшим для Польщі.

Українського становища супроти польських наїздників і супроти самого присуду той факт, що присуд випав лагіднійше, ніж сього домагався акт обвинення, — зовсім не змінить.

Весь український нарід уважав, уважає і вважатиме процес проти тринацяти українських героїв **безправством і насильством Польщі над українським народом.**

Справа шести засуджених — як уже зазначено — ще не рішена. Ще висший суд має рішати про зажаленнє неважности і проти спротив проти високого виміру кари.

Та якби та справа не рішилася, засуджені знають, що весь український нарід окружає їх найбільшою любовю й пошаною. Ся свідомість нехай кріпить їх сили і буде їм осолодою в важкій вязниці. Час їх визволення прийде, певне прийде! І маймо надію, що на волі повитає їх **вільний український нарід.**

Прага, 23. падолиста 1922.

Д-р Михайло Лозинський.

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.
На Рідну Школу.

Ню Йорк до народної роботи ще ніколи так не взявся як тепер. Всюди щось робиться для рідного краю. Між ними і Тов. ім. Михайла Драгоманова не остає позаду. Дня 2-го с. м. товариство устроїло відчит на тему „Українська школа в польськім ярмі". Відчит був дуже інтересний. Лектор представив боротьбу, котру провадить наш нарід на рідній земли і за український тайний університет у Львові. На поклик предсідателя зібрано на „Рідну Школу" $33. По оплаченню коштів вислано $28. на руки Тов. Педаґоґічного у Львові. Так само годиться згадати, що наше товариство відіграло представленнє, з котрого прихід призначено на удержаннє студентів за границею.

Також роблять заходи, щоби на Різдво призбирати як найбільше гроша для „Рідної Школи".

Хай живе боротьба за існованнє української школи в Галичині!

Іван Діброва.

НЮ ЙОРК, Н. Й.
Святочний вечір в честь Січових Стрільців.

Вечір, година 8-ма, саля Народнього Дому переповнена по береги. Здається, щось великого, щось надзвичайного буде. З очий присутних можна читати молумінь радости з відблиском жалю. Хвиля гробової тишини... Куртина підноситься; являєсь четар Січових Стрільців **д. Воробець,** віддаючи честь і пошану своїм товаришам долі й недолі, оставшим в Чехословаччині. В очах присутніх заблисли слези. Всі повстаннєм з місць віддали пошану поляглим в бою з ворогом.

Гробова тишина... На естраді являється наш вишколений У. Хор під диригентурою **д. Онуфрика,** своїм милим звуком „Далека Ти, а близка нам" мов гіпнотизує присутніх. Як на чаруючий знак, піднісся ліс присутніх вдруге до повстання з місць, та слези вдруге покапали мов дощ. Віддана однак скрипкова „терція" розвеселила гостий.

Відспіване знова сольо п. Тимчуківни, „Чи бачиш ті слези, ті пекучі слези; чи чуєш брязкіт кайдан" дали серцям волю, і коли рознісся звук „За рідний край, за народ свій, за волю України", здавалось, на салі не стало нікого, а полинули всі в рідні сторони та зросили могили наших борців. Потім відспівано „Ой видно село, далеке село"; відтак „Ой, хлопці-ж бо то хлопці". Відтак знову були вправи дівчат „Скавтів".

Опісля виступив **др. Лонгин Цегельський,** якого привитано грімкими оплесками. Бесідник малює значіннє наших Січових Стрільців, їх славу, що не полягла до дня нинішнього і ніколи не поляже, як довго бється українське серце. Народ, котрий виховав так великих борців, ніколи не вмре. Виясненнє всіх доріг котрими переходили Стрільці зробили на присутніх велике вражіннє. Присутні нагородили бесідника бурею гучних оплесків, та зложили по змозі належну жертву для наших Скитальців, що днесь борються зі смертию.

По маленькій перерві приготовано відповідну несподіванку з теперішних часів з „Козацькі Діти", котра пригадала присутнім не яву але дійсність, в якій кладуть свої буйні голови наші браття в старому краю, не зважаючи на літа молодости, щоб тільки принести честь і славу свому поневоленому народови. Коли внесено молоденького героя 16-літнього, що бореться за волю України і сей хоч вже гробовим голосом вимовив: „Пращайте Товариші, Мамо та Батьку, не тужіть, бо смерть для мене великою утіхою, що мав нагоду віддати життє за долю свого Народу" публика була зворушена до глибини душі.

На закінченнє не від річи буде зазначити, що гості весь час своєї присутности не тільки подивляли приготованнє того сечерка, але були переняті духом посвяти для наших братів в старому краю. По відспіванню приготованих ще кількох пісень, голова Ліґи **д. Дембицький** зложив присутнім сердечну подяку за їх участь у відданню пошани поляглим в бою, а оставшим між живими додав духа до дальшої боротьби з ворогом, що присутні приняли з великим одушевленнєм та нагородили бесідника гучними оплесками... По відспіванню „Ще не вмерла", відтак „Не пора", гості опустили салю з надією на лучшу долю.

ДО ЮВИЛЕЮ БОГДАНА ЛЕПКОГО.

(Від власного кореспондента).

Мабуть наше теперішне лихоліттє спричинило, що наші літературні ювилеї проходять в останні часи незамітно.

Василь Стефаник, Володимир Гнатюк, Василь Щурат, Осип Маковей, Богдан Лепкий, — всі вони в останніх роках переходять ту границю в людській рахубі літ, яка надається до святковання ювилеїв, — а одначе ті ювілеї проходили майже незамітно, хиба в часописи появилася ювилейна стаття.

Инша річ, що винні сьому в великій мірі таки самі письменники — очевидно не ті, про яких ювилей мова, а вся письменницька громада разом.

Бо звідки широка читаюча громада має довідатися про ювилей письменника, як не від його товаришів-письменників? Хто, як не вони, повинні підготовити ювилейне свято, повідомити про нього широкі круги громадянства, показати йому заслуги письменника й переконати, що письменник заслугує на те, щоб його широка громада пошанувала?!

Ось візьмім хоч-би ювилей Богдана Лепкого. Коли-б хоч-би той невеликий гурт наших письменників, який живе в Берліні чи в околиці, був зорґанізував як слід ювилейний обхід, повідомив про нього земляків уріднім краю й на еміґрації, — ювилейне свято Богдана Лепкого могло випасти як всенародній поклін письменникови за його працю.

А так — появилася ювилейна стаття в „Свободі" тай — як читав я десь в часописі — відсвяткували свято в Берліні в тіснійшім кружку.

Повторяю, в великій мірі вина се самих письменників, які частійше мають один на другого слова обезцінювання, ніж слова признання.

В редакційній статті „Свободи" про ювилей Богдана Лепкого пишеться, що він дуже бідує, не має що їсти, чим у хаті затопити, в що одягнути себе, жінку й діти. І редакція отвирає збірку на ювилейний дар для Богдана Лепкого, щоб таким способом запомогти його.

Я сам живу весь вік з письменської праці і знаю, який се „солодкий хліб". Не хотів би я дожити, щоби про мене так писали, як отсе пишеться про Богдана Лепкого. І уявляю собі, як йому „солодко", коли він читав ту ювилейну статтю про себе.

В инших народів також складають грошеві ювилейні дари для славних письменників. Але не тому, що вони голодні, зле одягнені й сидять у нетопленій хаті, але тому, що ВОНИ ЗАСЛУЖЕНІ!

В 1908 р., коли занедужав Франко, часописи розписали складку „на хорого письменника". Навіть не писали, що се для Франка, бо всі знали, що се до нього відноситься. Тоді я думав собі: Чому не збираємо датків на Національний Дар для Великого Письменника Української Землі, але жебраємо милостиню для хорого письменника? Ту свою думку написав я тоді в „Ділі". Тепер, з приводу ювилею Богдана Лепкого, думаю собі те саме...

Якому жебракови люди найрадше дають милостиню? Здається мені, що найбільше влізливому. Тому, який причепиться й не відчепиться, доки йому чогось не дати, а при тім особливо вражає нас своїм каліцтвом. І не тому дають йому милостиню, що хотять йому помогти, а тому, що хотять позбутися як найшвидше того неприємного вражіння, які він робить.

Може бути хтось, хто дуже потребує, але коли він не сміє жебрати, нічого не дістане.

Таке прикре вражіннє жебранини роблять на мене ріжні заклики, щоб помогти нашим славним письменникам, бо вони недужі, голодні, неодягнені...

Тимчасом в дійсности їм не треба помагати. Вони мають такі великі скарби, що нехай громадянство тільки за ті скарби заплатить їм, а вони зможуть жити у розкошах.

Правда, тоді кидали би в них каміннем, як вони сміють в розкошах жити...

Та вертаймо до нашого Ювилята. Чому Богдан Лепкий бідує? Адже написав він за своє життє немало творів. І ті твори читаюча громада читає. Значить, має з них користь. Чому-ж ВІН не має з них користи? Адже за книжку люди платять, за часопис також, — значить, письменник, який заповняє своїми творами книжки і часописи, повинен би мати з того дохід!

Чому-ж не має? І чия се вина? Певна річ, часть вини в тім, що книжка і часопись не розходяться серед нашого народу як слід. Одначе не тільки в тім лежить вина!

З статті про Богдана Лепкого довідаєтеся, що він, сидячи в Німеччині, зредаґував повне виданнє творів Шевченка в 5 томах, три томи творів Марка Вовчка і богато инших видань. Далі з оголошення на тій самій сторінці довідуєтеся, що вийшли також новим виданнєм два томи творів Лепкого.

А запитаєте, скільки він дістав за ту працю? Чи стало хоч на безжурне життє на той час, як він був нею занятий? І чи міг він собі щось з того відложити на чорну годину? Відповідь маєте в описі його бідування.

Чому се так? По части тому, що в нас — як я вже згадав — за мало купують книжок і часописів. Але по части й тому, що редакції і видавці не оплачують як слід праці письменників.

Фабриці за папір, друкарні за друк, словом, за кожду роботу, навіть за замітаннє редакційного льокалю та за ношеннє посилок на почту заплатять як слід, — тільки одному письменникови „що ласка"...

Один канадійський часопис передрукував мій переклад повісти „Синя фльота". Повість велика, і коли-б я дістав хоч пів цента за рядок, то вийшов би гарний гріш. Я написав до редакції, щоби заплатили мені який-небудь гонорар, мотивуючи се тим, що коли вона заповняла часопись моєю працею, отже мала з неї користь, то й я повинен мати з сього користь. Та на се видавець відповів, що видавництво не має звідки заплатити (цікаво, чи так відповідав фабриці паперу, друкарні і т. д.), а за те він сам з власних гроший посилає мені чек аж... на пять долярів! Той чек я йому очевидно відіслав.

На сю тему можна би ще богато-богато написати. Та вже досить!

Нехай дарує мені Богдан Лепкий, що я з приводу його ювилею пишу такі гіркі речі. Він знає, як я ціню його. І знають се читачі „Свободи" з статті про нього, в якій зазначено, що власне я перед двацяти двома роками написав у „Ділі" першу рецензію про його поезії, коли вони вийшли в збірці „Стрічки".

А пишу гіркі речі, бо гірко за отсе бідуваннє наших найславнійших письменників, гірко, що треба для них жебрати помочи, описуючи їх бідуваннє.

Як би тільки платили їм за ті скарби, які вони дають народови, — як платять за кожду иншу роботу, — не треба би тої жебранини!

Прага, 29. падолиста, 1922

Др. Михайло Лозинський.

НЕ ЖДІМ! БО БОРОТЬБА В ГАЛИЦЬКІЙ УКРАЇНІ НЕ ЖДЕ! ВСІ УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ В АМЕРИЦІ НЕХАЙ СЕЙЧАС ЗБЕРУТЬСЯ НА РАДУ І ПРИЄДНАЮТЬСЯ ДО СЕЇ БОРОТЬБИ СВОЄЮ ЖЕРТВОЮ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ!

УКРАЇНСЬКА ПОБІДА НА ХОЛМЩИНІ І ВОЛИНІ

(Надіслана стаття).

Проти всяких сподівань українське населення відірваних від Великої України Холмщини, Підляша, Полісся і Волині при виборах до польського Сойму і Сенату побідило на цілім фронті. Коли зважити, що протягом трьох літ Польща провадила тут незвичайну екстермінаційну політику, спровадила сюди масу польських кольоністів і польського урядництва, позамикала тут православні церкви і не допускала ніяких проявів українського національного життя, дерчучи українське населення в кліщах страшного поліційно-військового терору, — та побіда на виборах представиться ще в кращому світлі.

Вступивши в бльок з иншими національностями, які зібрала Польща навкруги своєї етнографічної території, — маючи в середині, особливо по містах, незвичайно високий процент такої екстериторіяльної нації, як Жиди, — Українці на підставі порозуміння з тими національностями, забезпечили собі майже всі мандати, які припадали на їх етнографічну територію. Доси не оголошено остаточних вислідів виборів, але по тим вісткам, які подає польська преса, вислід виборів для Українці представляється так:

На Холмщині і Підлошу, які були влучені до чотирох чисто польських виборчих округів, Українці здобули 4 мандати більше менше такий процент, який творить українське населення в цих виборчих округах. Треба при тім знати, що Холмщину і Підляше, які лежать по лівім боці Буга, Поляки уважають чисто польськими областями і тут дійсно є багато спольонізованих бувших уніятів; що тут Польща особливо енерґійчно винищувала Українців, повідбирала православним церкви, не позволила доси на отворення жадної української школи, — щоб зрозуміти вагу вибору тих 4 українських послів.

На Волині, де присутність Українців в засаді визнавалась Поляками, але де з не меншою енерґією винищується все українське, Українці здобули 12 мандатів, Жиди 3, Німці 1, а Поляки жадного! Це було таким несподіваним ударом для „польскосьці кресуф"; що польський уряд не знав, на яку ступити і почались ширити вісти про виборчі надужиття місцевих органів урядових, настановлених з Варшави і зложених з самих Поляків, на... користь Українців і Жидів! Говориться в польських часописях також про намір польського уряду уневажнити вибори на Волині.

На Поліссю (люблинськім), округ Берестя, Українці здобули два мандати, крім того по так званій державній лісті Українцям припало два мандати. Разом Українці Холмщини, Підляша, Полісся і Волині мають 20 посольських мандатів.

В тиждень пізнійше по виборах до Сойму, відбулися вибори до Сенату. І знову Українці, мимо збільшеної уваги польської адміністрації і широко практикованих надужить польською адміністрацією, віднесли повну побіду, вибравши з Холмщини двох сенаторів, на Волині 5 (всіх, які Волинь давала), на Поліссю одного. Серед вибраних сенаторів є одна женщина, п. Левчановська.

Такий вислід виборів для Українців показує велику будь-що-будь національно-політичну усвідомість українського населення краю (над цим добре попрацювали й Поляки своїми утисками) та добру орґанізацію, до якої вправилось населення за час свого поневіряння в роках війни і революції. Ніхто тепер не може сумніватися, що Холмщина, Підляше, Полісся і Волинь є українськими землями, бо на всякі противні твердження доказом є чисто український національний характер парляментарної репрезентації, яка вийшла з загальних виборів.

Цей стверджений виборами український характер краю є дуже важною обставиною для політики українського парляментарного представництва, бо це дає змогу поставити так внутрі Польщі, як і перед зовнішнім світом проблему відокремлення забраних Поляками українських областей в окремий державний орґанізм, в злуці з сусідною Галичиною, державно-правне положення якої мусить прецінь колись бути вирішене.

Персональний склад української парляментарної репрезентації цілком вдоволяючий, переважають кваліфіковані інтелігентні сили, як адвокати, лікарі, агрономи і проч., а між ними є заслужені діячі і бездоганні під оглядом національним люде. По партійности, о скільки можна про партійність взагалі говорити, посли українські в переважній части належать до національно-демократичного напрямку, є кілька ес-деків і есерів. На виборах тримали всі Українці єдиний національний фронт, треба надіятися, що цей фронт буде підтримуватись і в законодатних палатах. Також більш як певне, що Українці будуть йти в Соймі і Сенаті з національними меншостями, з якими мали спілку під час виборів.

Поважна українська репрезентація в польських законодавчих палатах з Холмщини, Підляша, Полісся і Волині не без користи буде і для Галичини. Певно вона не вступить ні в які зносини з „українськими" послами хрунями, на чолі з суспендованим попом Ільковим, яких вибрали Поляки зі Східної Галичини в числі', а натомісць сама буде забирати голос в галицьких справах, коли того буде потреба, та підтримувати-ме найтіснійші зносини з українськими політичними організаціями в Галичині.

Що до політичної фізіономії польського Сойму, то релягивно найбільше буде там представлена ендеція ріжних відтінків, але більшість вона може створити тільки з великим трудом, притягаючи до себе дрібні праві ґрупи, і то не велику, хиба що людовці вилонять з себе більшу праву ґрупу яка піде на союз з ендецією проти решти людовців, соціялістів і національних меншостей. Але так само обєднані людовці з соціялістами не можуть створити більшости без національних меншостей. Рішаючим чинником в цих комбінаціях мабуть будуть Жиди, яких пройшло багато від бльоку національних меншостей, а крім того зі Східної Галичини.

Так Европа буде мати перед собою копію бувшого австрійського парляменту, який своїм національним складом свідчив про штучність і ненормальність того покійного державного твору. В Австрії було це на склоні її державного життя, в Польщі ця ненормальність бє в очи на зарані її державного життя і ставить гороскопи — для Поляків менше світлі, для нас — цілком добрі...

Відень, 25. XI. 1922.

А. В.

СВЯТО 1-ГО ПАДОЛИСТА В ТЮРМІ В КОЛОМИЇ

День 1. падолиста, роковини проголошення української державности у Східній Галичині, відсвяткували політичні вязні в Коломиї відспіваннєм національного гимну і пісень: „Ми Гайдамаки" та „Ви жертвою". За ті пісні управа вязниць замкнула 20 вязнів в окремій келії і загрозила тяжкими карами. Політичні вязні зібрали того дня між собою більшу суму гроша на народні цілі.

ВІСТИ ПРО МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ КИЇВА

Секретаріят „Гуртка діячів українського мистецтва" одержав на днях лист з Києва від художника Юхима Михайловича, датований 6. жовтня с. р. З цього листа довідуємося дещо про мистецьке життя Києва під теперішню пору.

На всю Україну істнує під теперішню пору одинокий журнал „Шляхи Мистецтва" в Харкові, але це більш літературний аніж плястично-мистецький часопис. Київську Академію Мистецтв перетворено в „Інститут Плястичного Мистецтва". Зразу було змагання приєднати до неї ще й Архитектурний Інститут, але останній став в опозицію, не погодився на „злиття з мерцями", як висловився один з членів Інститута. Напрямок Інститута Плястичних Мистецтв, по словам п. Ю. Михайлова — ідеалістичний. Проводить його Галичанин професор Бойчук. В інституті є й футуристи, як проф. Мелєр, Богомазов. Загальне невдоволення викликає „сектантська непримиримість Бочука.

„Поки живі були небіжчики Нарбут, Мурашко — читаємо в листі — Академія була гармонійним букетом, що складався з ріжних напрямків малярства. Зараз же не те. Наприклад такого прекрасного майстра пейзажа, як Микола Бурачок — Академія викреслила зі складу своїх співробітників.

Київську Художню Школу перемінено на „Художньо-Індустріяльний Технікум", якого директором назначено маляра Юхима Михайлова. Зараз це вповні українська установа. Складається з чотирьох факультетів, а саме: текстильного з килимкарством під проводом Ю. Михайлова; художньої обробки дерева, провідником майстерні проф. Касперович; скульптурно-лійного під проводом Сагайдайного та декоративно промислового під проводом проф. Крамаренка.

Під Київом в Межигірю заложено керамічну школу, яка остає під проводом молодого, талановитого артиста Седляра. Це, покищо, школа професійного типу.

СЕМА КАЗКА ДІДУСЯ ТАРАСА

Осінний день. Співучі птички вже відлетіли в вірей. На деревах уже тільки зрідка жовтіє повяле листє. Гайворонне та галки чорними хмарами вкривають дороги та оболоння й крячуть сумно-сумно. А тут іще й дні такі слотливі, небо все хмарне та хмарне.

Сумно й важко. У таку днину дітям нінщо й визирати на двір. Сиди в хаті мов у заперті. Така нудьча! Діти-школярі й школярки повиучували вже все, що мали позавдаване на кілька днів наперед. Хоч завтра й свято. І нічого їм уже робити... Іґратися? Яких забав не придумували й Володко й Галя — усе ні нащо. Не клеїться...

Аж тут дідусь Тарас підходить і від разу:

— Діти, а може вам казку сказати?

І дивне диво! Мов чародійною різочкою торкнувся дідусь дитячих душ. Десь той сум, десь нудьча годілися, а радощі й потіха мов на крилах прилинули.

— Так, так так! Казку, казочку, дідусю, дідусечку! Просимо, дуже просимо...

І дідусь Тарас сідає в свойому вигідному кріслі біля печі — а діти, хлопчики й дівчатка, обсідають його довкола.

У печі палахкотить огонь, а дідусь говорить:

— Скажу вам, дітоньки, казочку:

„Про співака, що в далекій чужині
велику славу здобув,
а про Рідну Країну й Нарід рідний
до смерти не забув".

В одному невеличкому містечку, в низенькій, старій хатині народилася вбогому, дуже вбогому шевцеви дитинка — хлопчик. Не зрадів бідняга швець благословенством — бо сеж уже пяте було. А й дитя вдалося таке хирлявеньке... Що йому в бідного шевця й діяти, до чого воно там здасться?

А як денебудь дитя народиться то понад хату, де воно народилося, Доля пролітає й обдаровує його талантом.

І прилетіла Доля над шевцеву хату й глядить на дитину тай каже:

— Дарую тобі, дитинко Олександре, (бо вже були охрестили дитину), ґолос чарівний, щоб ти ним світ дивував.

А враз із Долею прилинули Краса, Любов і Труд.

І каже Краса:

— Вибираю тебе своїм жрецем. Служитимеш мені до смерти.

А Любов:

— Вкладаю в твоє серце безмежню любов до твойого бідного поневоленого народу, до Країни Рідної.

А тоді труд:

— Важкий і повний труду буде твій шлях до храму Краси й до Слави, повний перепон,— щоб більша була твоя заслуга перед Народом твоїм...

І ріс хлопчик. На третьому році померла йому ненька. Батько вдруге оженився. Мачуха, не зла була, та всеж не мати... Але була в сирітки старша сестричка Палазя. Вона доглядала найменьшого братчика, пестувала його.

Нове горе. На семому році занедужав хлопчина на ноги. Шістнацять неділь не міг підвестися, станути просто. І знов сестричка Палазя доглядала його, на руках носила.

Терпів малий Олександрик. Тільки його розради було, коли на весну, або літом ясне сонечко засвітило, а він опинився в садочку, чи на леваді серед цвітів, де спів птичок розливається. Полюбив він і нашу нічку тиху, як блідолиций місяченько сріблом ілле, а все небо зірками засіяне.

Такий був він уже з малечку!

А ще розрадою було його, коли батько збере всіх трьох синів і враз із ними в чвірку співає набожних пісень, коляд. Було посходяться сусіди й знайомі батькові й хвалять, не нахваляться:

— А ваш наймолодший Олександрунь має голос хоч і не сильний, та такий милий, такий дзвінкий.

А наш малий хлопчина в семому небі.

Аж прийшло велике свято. Батько вибирався на відпуст до столиці.

— Візьміть мене татунцю, з собою! — проситься Олександрик.

Се не він просився, а просилася утаєна в його души надприродна сила, просився талант його — на волю, щоб могти крила розпростерти. Хлопчина несвідомий був іще сього, але щось недовідоме перло його:

— Ти мусиш туди поїхати, се рішить про твою долю.

Поїхав...

Митрополичий собор, могутній хор у соборі очарували його. Хлопчина й не зчувся, як і сам почав співати.

Якось склалося, що соборний старший дяк почув голос хлопця. І зараз до батька:

— Лишіть синка в мене, його приймуть до дяківської бурси. Шкода щоби такий голос марнувався.

І вскорі став Олександрик першим солістом-сопраном.

Але Краса дбала дальше про свойого жреця.

— Ні, ти мусиш більше вчитися, щоб міг стати справжнім моїм жрецем.

І хлопчина нуж благати батька:

— Тату, тату, я хочу вчитися!

— Щож, сину, коли хочеш, учися, але помочи великої в мене не сподівайся. Сам знаєш, які в нас гаразди.

А труд шепче хлопчині:

— Важка буде твоя дорога, повна трудів і невигод, та ти не лякайся, а йди витревало до цїли, до мети своєї.

І хлопець не злякався.

Голод і холод терпів, на чужих, позичаних книжках, а вчився.

А Доля дальше дбала по свойому. Умерла мачуха, а за нею й батько.

Холодом, голодом, витрівалістю покінчив Олександер школу і став учителем. Радів. Чиж може бути що красше, як дітий вести на правий шлях.

Та Краса знову:

— Не туди твій шлях, так не станеш справжнім моїм жерцем.

І не вдалися Олександреви ученики його! Не хотіли, не вміли йти за покликом його горячого серця.

А Краса все:

— Не туди твій шлях. Шукай провідника, щоби показав тобі дорогу в мій храм.

Шукав. Найшов...

Ішли літа. Олександер став славним, великим співаком, став гордощами свойого Народу, Країни своєї.

І стали йому говорити чужі, богаті народи:

— Ти кинь свій убогий, поневолений народ, а буде тобі ще більша слава, ще більша нагорода!

— Ніколи не зречуся свойого Народу, ніколи! Моя слава нехай буде його славою. Я вірний син Народу мойого! Хоч я й на чужині, хоч чужим співаю така доля! Та ніколи не забуду його.

Величали його, славили, але він не був щасливий!

— Мене величають, а мій народ у неволі, а мій народ мучать... Кілько там талантів марнується, що моглиб стати гордощами народу й людства всего.

І він зароблені гроші слав у Рідну Країну — на підмогу талановитій, а вбогій молоді.

І се справляло йому велике задоволеннє.

Та часто огортала його туга за Рідною Землею, за рідним селом, за батьківською хатиною.

Тоді кидав він величаві палати, кидав усіх, що славили його й утікав у Рідну Країну, у містечко рідне, в батьківську хатину.

І лекше ставало йому, сили прибувало...

Але прилинула вкінці Гостя з гострою косою й сказала:

— Збирайся в дорогу, час твій прийшов!

— Я готов відповів він.

— Пішлю тільки прощальне слово рідним моїм і бажаннє моє останнє.

І ще останню післав підмогу від себе Рідній Країні, а з підмогою й прощаннє.

— „Прощайте, рідні мої, прощайте на віки. Іду вже від вас туди, де нема ні болізни, ні печалі. Прощайте всі, в кого щире українське серце беться, хто все життє готов віддати за рідну справу. Нехай Господь благословить вам на кождому ступні, додасть вам сил душевних і тілесних до ведення нашого святого діла. Нехай ваш посів дасть сторичний плід. До вас у мене одно тільки бажаннє. Сповніть його, рідні мої: нехай мої кости спочинуть у Рідній Землі, в рідному містечку"...

А тоді прилинула Україна в жалобній шаті й сказала:

— Дяка тобі, сину мій, що Ти всіми силами твоїми служив мені, що не змарнував дару твойого.

А за Нього прилинула Краса зі Славою, поклали лавровий вінець на його чоло й Краса сказала:

— Дяка тобі, що Ти до смерти остав моїм вірним і чистим жрецем.

А Труд поклав дубовий вінець із словами:

— Лише що трудом добуде має ціль і вартість!

Він помер. І рідні сповнили його останню волю. Спровадили його тлінні останки до родинного містечка й там похоронили...

Він помер. Та слава його не вмре, не загине. У далекій чужині він тяжким трудом сю славу здобув не тільки собі, але й Народови свойому. Та й та мміж чужими все тямив про свій Народ, і до смерти не забув його. Так тямити про нього буде й Народ його рідний.

— Ось і кінець моїй казці, — закінчив дідусь Тарас.

— Та сеж про Олександра Мишуґу, славного співака, родом із Виткова Нового, в нашій Галичині — закликав Володко. — Він помер на чужині, та на його бажаннє перенесли його тлінні останки до рідного містечка.

— Еге, і я про се читала в „Ділі"! Він був славний співак. Співав у великих містах, по королівських операх — додала Галя.

— Дідусю, а що се таке опера, що Галя про неї говорить? — спитала маленька Богданочка, що сього року кінчила саме десяту весну життя.

— А ти не знаєш? — вмішався Ромко. — Се такий театер, де все співають.

А дідусь додав:

— Такі театри удержують держави й їх володарі. І ми, коли здобудемо назад свою державу, то могтимемо удержати богато-богато театрів-опер, бо наш Народ має богато співацьких талантів. А тоді не мусітимуть вони, як Олександер Мишуґа й богато инших, шукати хліба й слави в чужинців. Найдуть усе в своїй власній державі.

Рогатин, 1. падолиста 1922 р.

Антін Лотоцький.

CLEVELAND, OHIO.

Повідомляється всіх членів тов. Січ, сотня 39 ім. Д. Вітовського, що **РІЧНІ ЗБОРИ** відбудуться дня 1. січня 1923 о годині 2.30 пополудни в гали Укр. Нар. Дому. Кождий член мусить явитись на зборах.
93-94

А. Стангричук, секр.

З ІРЛЯНДСЬКИХ ЗМАГАНЬ.

Ірляндський історик Кістоміль визначний діяч партії „Гомрул" містить у своїх споминах такий епізод:

„Коли визвольні змагання Ірляндців під проводом Парнеля, закінчилися невдачею, всі тюрми Ірляндії переповнилися вязнями, синами непокірного народу. Не було села, не було міста, де не булоб чути брязкоту кайдан, де не гомонілаб весела пісня наймитів армії гнобителя. Тріюмфував побідник і люто мстився на ірляндських ворохобниках і бандитах, як називав тоді повстанців гордий Лондон.

І коли весною прийшов день роковин повстання Ірляндського народу, кайдани брязчали ще голоснійше, тюрми були заповнені ще більше і ще веселійше дзвеніла пісня побідника. В той день заборонила навіть влада зложити вінці на могилах героїв, боячися, що на цвинтарі зберуться Ірляндці і гнів їх затрівожить сон представників пануючого народу.

І в день роковин повстання, ірляндські могили борців сумували без вінців, не було чути пісень, не було кому й помолитись. На брамах цвинтаря стояло військо і боронило входу.

І евчером вулицею, що йшла мимо цвинтаря англійські жовніри провадили десятьох ірляндських бунтарів, переловлених на селах, де вони піднімали народ до нового бою.

Тепер ці Ірляндці йшли закуті в кайданах, окружені вартою, а над ними грізно блищали багнети. Коли цей гурток вязнів опинився біля цвинтаря один із них молодий студент озвався:

— Товариші! Бачите! Тут спочивають повстанці, герої нашого народу! Тут лежить і мій брат.

— І ніхто в день роковин не приніс вінків, не вдарив у дзвони, не заспівав пісень, бо всі кращі сини народу... у вязницях...

— Товариші! Ми заспіваємо наш ірляндський гимн, а та пісня нехай буде нашим поклоном в день роковин повстання.

— І задзвонім кайданами, а брязкіт кайдан хай нагадає тіням героїв, що ми продовжуємо їх велике діло...

Тут вязні заспівали гимн, задзвонили кайданами, піднявши їх у гору...

Над могилами ірляндських борців в день роковин повстання загомоніли величні звуки народнього гимну і як акомпаніямент стелився цвинтарем зловіщий брязкіт кайдан...

Це був одинокий поклін могилам героїв в день роковин, поклін вязнів закованих в кайдани".

Так пише історик колись поневоленого, а тепер вільного ірляндського народу.

Чмелик.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВСІХ ХВ. БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ, СЕСТРИЦТВ ТА ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА.

Згідно із ухвалою 15-ої Головної Конвенції як рівнож і референдум всіх членів, ухвалено видати календар на рік 1923-тий по ціні 30 центів для члена. Календар вже готовий і сего тижня зачинаєсь висилка до всіх відділів. Обовязком кождого секретаря буде роздати всі календарі для членів і сколєктувати по 30 центів за примірник. Всі гроші мають бути заслані до канцелярії У. Н. Союза разом з прочими рахунками в місяцю грудни с. р. З огляду що се послідний місяць в році проситься вирівнати всі рахунки щоби не переносити жадних довгів на слідуючий рік. Так само проситься всіх ПП. Секретарів старатись вислати всі викази та рахунки найдальше з кінцем 30-го грудня с. р. щоби можна викінчити всякі праці вчас та приготовити справоздання для контролі нашої і державної.

Роман Слободян, гол. фін. секретар.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЄСЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРАНД СТРІТ, ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ОСІННІЙ ВЕЧІР

От і осінь вже настала.
Листячко з дерев струсила,
Пташків у вирей загнала,
Небо хмарами залила.

Вже осінній вихор плаче,
Зойка-стогне безупинно,
А ворона сумно кряче:
Ой, як зимно, зимно, зимно...

Не бігають уже діти
По дворі, ні по садочку,
Мусять в хаті вже сидіти,
Наче пташки у гніздочку.

А у хаті тепло-чисто...
Мамця між дітьми сідає
И казку каже, мов намисто
На шнурочок насиляє...

Про сопілку калинову —
І про гордую царицю,
Про хатиночку цукрову
І про Ягу-чарівницю...

Про лицаря молодого,
Що збудив зі сну царівну,
І про Вітра всебуйного,
Що засватав королівну...

У дітий росте охота —
Слухалиб так до півночі,
Та приходить Сон-Дрімота
И нишком стулює їм очі.

І до ліжечок маленьких
Мамця діточок вкладає;
Вмить у мріях солоденьких
Вся дітвора засипляє.

Сниться їм Святий Микола,
Що небавом прийде з неба,
Білі ангели довкола
Несуть все, що дітям треба.

Ось, цукорки і тісточка
Просто з Божої пекарні!
Той хоче коня й візочка, —
Тій сняться ляльки прегарні.

Сниться вже й Різдво, ялинка
Прибрана в блискучі шати,
Радуєсь у сні дитинка:
Ах як люблю спати, спати...

А осінній вихор хлипа,
Зойка-стогне безупинно,
Під вікном старенька липа
Все скрипить: ой зимно, зимно.

Леся верховинка.

ПРО ПЛАСТ В АНГЛІЇ

В Англії розріжняють два роди скавтів: один підчас війни, а другий у мирних часах.

Воєнні скавти йдуть на фронт оперуючої армії з метою вишукувати неприятеля, щоби отаман знав і не попав у халепу. Вибирають їх споміж найздібнійших жовнірів, самих розумних і відважних. Вони спостерігають річи, яких звичайний чоловік і не доглянув би та знають, як вернутися і звістити старшину про спостережене.

Скавти в часі мира виконують по найбільшій части ту саму роботу з тою ріжницею, що замісць політичного неприятеля, мають перед собою дикі звірі, непогоду, мороз, голод і всякі инші біди й небезпечні ситуації. Вони є стрільцями, дослідниками природи, моряками, пастухами, місіонарями і людьми, що вміють жити по диких краях. Смілість і розвага є їх головною прикметою й ніколи не забувають пильно слідати за всім, що їх окружає. Часом пристають до скавтів люди слабосильні або за мало потепні, але ті скоро губляться, бо не вміють памятати передовсім про свою власну особу, а не то боротися ще з супротивностями.

Найзнатнійші люди в Англії належали до мирних скавтів, як: капітан Джан Сміт і капітан Кук, Мунґо Парк і Лівінґстон, Шекльтон і капітан Скат. І справді, мужі ті, що ніколи не лінувалися виконувати дуже трудні й тяжкі задачі, деколи прикрі й непріємні, щоби лиш помогти своєму ближньому в біді або для добра краю; — вони то зробили Англію так великою й могутньою, що всі инші беруть собі з неї приклад.

Правда, що кождий молодець хотів би стати сильним, здоровим чоловіком, щоби потрафив ставити чоло пригодам і виходити з них цілo, — алеж се не може статися нараз і не приходить само від себе. Коли капітан Скат і Шекльтон оглядалися за людьми для подорожі до південного бігуна, то вибирали самих завзятих і веселої вдачі людий, що потрафлять іти богато миль пішки і не скривляться, що самі зварують собі страву, самі вичистять свою одежу, що стріляють цільно і зроблять усе, що треба.

Моряки, дослідники природи, мисливці і всякі скавти загалом мусять бути тверді й справні та мусять знати, як помогти собі й иншим. Але щоби таким бути, треба того вчитися і привикати за молоду. Як хто є товстий і вялий, або утлий і слабосилий, той правдоподібно лишиться таким цілий вік і ніколи не буде добрим грачем у копаного мяча або в иншій спортовій забаві. І якби він припадком опинився сам серед широкого степу або в африканськім лісі, або серед завзятого бою, то такому виходу нема і він пропадає. За те коли хлопець починає ще в школі вправлятися у витривалости і завзяттю, то з нього згодом буде умово й тілесно здоровий чоловік, що не захитаєтся перед ніякою перешкодою ані небезпекою.

В Англії хлопячі скавти завчасу привчуються і роблять те саме, що правдиві, щоби були здатні до справжнього діла на будуче. Вправи сі — то часто прикра й немила робота і про якесь дармування або відкладання роботи на пізнійше не може бути й мови. Але як хлопець нею перейметься, то сам пізнає, що лінше свого часу не міг ужити і має з тої роботи далеко більше задоволення, чим хлопці вигідні та дармоїди, які власне задля того, як не зараз, то колись пізнійше грубо мусять покутувати.

Молодий скавт учиться там обробляти дерево, розумітися на хові худоби, мусить стикатися з худобою, доглядати її та обходити, знати її породи й уміти розпізнати її сліди на землі.

Він мусить звикати до життя під голим небом, уміти самому зробити собі дах над головою, покласти ватру і зварити собі поживу, щоби в разі, як колись опинибся далеко від людий, міг сам подбати про себе. Дальше, мусить бути скавт готовий з помочею для всякого, хто помочи потребує, бо в краях, де людий мало, без взаїмної помочи життя було би неможливе.

Крім того виучується скавт спасати життя потапаючим, попареним, погорільцям і всякому, що попав в якусь небезпеку, а на випадок не потребує довго ждати, бо такі припадки часто трафляються і богато доброго зробили на світі вже хлопячі скавти.

Щоби як слід виконувати такі роботи, мусить скавт сам бути здорвий і рухливий і тому вправляється він гімнастично, бігає, ходить пішки, їздить на колесі саме в тій ціли, щоби заховати здоровля і рухливість членів.

Скавти в Англії мають дуже практичну одежу, яку переняли всі инші скавти світа. Широкий капелюх захищає очі перед ярким світлом сонця. Шалик держить тепло у шиї і карку в зимовій пору, не допускає сонячного удару у велику спеку і може служити як завивало в ріжних припадках, або до чого небудь. Короткі штани позволяють йому скорше бігати, як иншому, якого штани сягають поза коліна і ще привязані до ноги.

Зелена вовняна півязка не тільки піддержує панчохи, але якби припадком скоїлася в панчосі дірка, скавт може вирізати кусник матерії з підвязки і залатати панчоху.

Палиця, що її держить у руках, не тільки придається скавтови в ночи до шукання дороги, але в припадку може служити за підпору, драбину, намет і до всякого иншого діла.

Загалом кожда річ, яку скавт має при собі, є пожиточна і може бути ужита до ріжних потреб.

З англійського перевела
Софія Куликівна.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Подається до загального відома, що **РІЧНІ ЗБОРИ** Ліги Горожан і Ветеранів українського походження в Ню Йорку відбудуться **в четвер, дня 21. грудня 1922** в салі церковній під ч. 28 Іст 7-ма ул., о годині 7.30 вечером. Проситься всіх членів прибути.

ЛІГА ГОРОЖАН І ВЕТЕРАНІВ:
С. Дембицький, голова.

ПОЗІР! MILLVILLE, N. J. ПОЗІР!
Заходом Спів. Кружка в Милвил
— відбудеться —
В НЕДІЛЮ, ДНЯ 24. ГРУДНЯ
по Службі Божій представлення
в парохіяльній гали під церквою св. Петра і Павла, R. F. D. 4 Сине Ґров.

Представлення получене разом з концертом. Діточий хор відспіває 3 пісні. По співі зараз зачнеться представлення

ГОСТИНА СВ. НИКОЛАЯ

і роздавання дарунків. Режисер: Н. Кісіль. Запрашаємо всіх місцевих і околичних прибути, а не пожалуєте.
94 КОМІТЕТ.

ПОЗІР! FORD CITY, PA. ПОЗІР!

Заходом Аматорського Кружка при Церкві св. О. Николая відограється представлення

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 24-ГО ГРУДНЯ 1922
В ГАЛИ ТОВ. ЗАПОРОЖСЬКОЇ СІЧИ НА 6-тій ЕВНІ.

ПІМСТА ЗА КРИВДУ

драма в 5-тьох діях а 6-ти відслонах Івана Нечуя-Левицького.

Дорогі Родимці! На се так гарне представлення запрошуємо всіх Українців так з Форд Сити як також і з околиці. Чому? Бо там побачите на власні очи як то колись знущались пани над мужиками, виганяючи на паньщину, а котрий не послухав, то били буками панські посіпаки. Тож прийдіть всі, а не пожалуєте.

294,96 КОМІТЕТ.

ХЛІБОРОБСЬКА ҐЕОГРАФІЯ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

Кукуруза, сіно, пшениця і бавовна єсть головні хліборобські продукти Америки. Ними зайнято три четвертих всего засіваного простору Злучених Держав і тільки одна четверта часть віддається під всю прочу пашню. З окрема Злучені Держави продукують 70 процент всеї кукурузи, яка є на світі, і так що до вартости як і що до засадженого сею простору кукуруза стоїть на першім місци поміж усіми продуктами американського хліборобства. Половину-ж всеї американської кукурузи дає шість стейтів: Айова, Илинойс, Небраска, Мизурі, Індіяна і Огайо.

Америка дає 60 процент всеї світової продукції бавовни. В Америці на першім місци стоїть Тексас з близько дванайцяти міліонами акрів бавовни, в загалі-ж продукують її південні стейти в такім порядку: Тексас, Джорджія, Місісіпі, Оклагома, Савт Каролайна, Алабама, Арканзас, Норт Каролайна, Луїзіяна, Тенесі, Флорида, Мизурі і Арізона.

Пята частина всеї пшениці, яка родиться на земли, доспіває в Америці, з того половина в шести стейтах: Канзас, Илинойс, Оклагома, Мизурі, Норт Дакота і Огайо.

Шість стейтів постачає мало не весь американський тютюн, власне половину всеї світової продукції: Кентокі, Норт Каролайна, Вирдженія, Тенесі, Савт Каролайна і Огайо.

Лен плекають в Норт Дакоті, Мінесоті, Савт Дакоті, Монтані, Канзас, Айові, Висконсин і взагалі на північнім заході. Половина всіх американських конопель походить з Висконсин, але садять їх також в Огайо, Кентокі і Норт Дакоті.

Найбільше сіножатей є в світі Ню Йорку найбільш сіна (на вагу) постарчає Висконсин, та найбільше значінне в господарстві воно має, розуміється, в гірських сторонах; в Рак Мавнтенс сіножати займають більш як половину всеї родючої землі. Алфолфи (люцерни) найбільше на заході, де земля суха і мало дощу в літі, та послідними часами стали її богато сіяти в Канзас і Небрасці і навіть на сході Злучених Держав.

Картопля найкраще родить в холоднім підсоню і головні центри її продукції лежать на півночи. Одначе садять картоплю також на сході, особливо де ґрунт пісновий та глинковий, і менші центри продукції є коло кождого більшого міста. В порівнаню ціною транспорт картоплі коштує розмірно богато, так що підміські фармери можуть легко видержати конкуренцію з далекими продуцентами.

Найбільш городовини для домашного ужитку продукують в південно-східнійпенсилвенії, в долині горішного Огайо, в гірських округах Кентокі і Тенесі, понад озером Мишиґен в Висконсин, в південнім Мишиґен і центральнім Ню Йорку; все те сторони малих фарм і інтензивного земельного господарства. Всю масу городовини на продаж продукують в чотирох головних районах. Один простягається від Ню Йорку до Норфолк в Вирджінії, на тім просторі продукують приблизно пяту частину всеї городовини, яка продається на базарах Злучених Держав. Другий район для постарчання городовини простягається від Ютіки (Ню Йорк) на захід до Бофало і Ірі. Третий окружає поясом південну половину озера Мишиґен. Врешті четвертий — для зимової городовини — се Флорида і південна Джорджія.

Поміж городовиною, яку плекають в Америці на продаж перше місце (окрім картоплі) що до торгової вартости займають томати і горох. Найбільш томатів продукують Меріленд, Делевер і південне Ню Джерзи. Більш як третину всего цукрового гороху постарчає Америці стейт Висконсин; решту Ню Йорк, (від Ютики до Бофало). Меріленд і Каліфорнія.

Каліфорнія продукує трету часть всіх американських овочів, В південній Каліфорнії плекають волоскі оріхи, апрікози і цитрини, в центральній виноград, бросквині і апрікози, в північній бросквині, виноград, сливки, оріхи і міґдали. На Флоріді плекають головним ином цитринові дерева, а в Джорджії і Тексас бросквині, але зрештою яблуко є по всій Америці найбільш поширений овоч. Найбільш яблук продукує стейт Вашинґтон. Черґою слідують стейти Ню Йорк, Пенсильвенія, Огайо, Мишиґен і Вирджінія. Найбільше садків з яблуками можна здибати на деревах озера Онтеріо в нюйорськім стейті, понад долішним Гусоном, в Новій Англії, в підгірських частинах Пенсильвенії, понад горішним Огайо і здовш озера Мишиґен, а на захід в стейті Вашинґтон, в долинах Гуд Рівер і Виламет в Ореґон, в Айдага і в Каліфорнії.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Вільшина Остап.

ОЙ, НЕМА ТО КРАЩЕ В СВІТІ...

(Маршова пісня на ноту: „Ой, ходила дівчинонька беріжком").

Ой, нема то краще в світі та як нам,
та як нам,. —
Пильним, точним і проворним школярам,
школярам...
Ми приходимо до школи все на час,
все на час. —
Не запізнить ані хвильки ніхто з нас,
ніхто з нас...

В школі гарно ми сідаєм у лавки,
у лавки. —
Витягаємо зошити й читанки,
й читанки. —
И беремося всі за працю і за труд,
і за труд. —
Щоб був гарний для Вкраїни із нас люд,
із нас люд...

Щоб росли ми всі на користь Вітчині,
Вітчині. —
В Рідний Край, щоб загостили волі дні,
волі дні; —
Щоб прогнали сіру мраку і туман,
і туман. —
Й щоб у цвіти прибрався рідний лан,
рідний лан...

Веселися Україно в сій порі,
в сій порі:
Ростять в силу Твої діти — школярі,
школярі...
В кожду хвильку здобувають світі знання,—
світ знання, —
Щоб не йти в життю ніколи намагання,
намання...

ПРИПОВІДКИ

1. Як Божа воля, то виркеш із моря.
2. Від-серця до Бога навпростець дорога.
3. Дзвін до церкви скликає, а сам у ній не буває.
4. Питався чорт баби: „Що про Бога люди говорять?" — „Славлять величають". — „А що про мене?" — „Якось вас дуже на зуби взяли!"
5. Усе тінь минуща: одна річ живуща — світ з Богом.
6. К Великодню сорочка хоч лихенька, аби біленька; а к Різдву хоч сирова, аби нова.
7. До Миколи ніколи не сій гречки, не стрижи овечки.
8. Летить літо, як крилами.
9. Ой, місяцю, місяцю! світиш, та не грісш, — даремне в Бога хліб їси.
10. Від Богдана до Івана не було гетьмана.
11. Було добро, та давно, буде гаразд, та не зараз.
12. Тепер розумніші яйця від курей.
13. Камянець вінець: кругом вода, всередині біда.
14. Рогатин Богові побратим.
15. В Станиславі кожний на своїй страві.
16. Чичиринці спекли чорта в ринці, а Таращанці ззіли вранці.
17. Про Київ не жахайсь, Волині пригортайсь, а Покуття тримайсь.
18. Золотноша кругом хороша.
19. Ворскла річка невеличка, береги ламає: хто в Полтаві не буває, той лиха не знає.
20. Як череді без личмана, так козакам без гетьмана.
21. Аби-б була булава, то найдеться голова.
22. Наш Луг батько, а Січ мати — от де треба помірати.
23. Умер козак та й лежить, та й нікому затужить.
24. Звання козацьке, а життя собацьке.
25. Не місце чоловіка красить, а чоловік місце.
26. Де соколи літають, там ворон не пускають.
27. Як бідний плаче, то ніхто не баче; а як багатий скривиться, то всяке дивиться.
28. Не той убогий, що мало має, а той, що багато жадає.
29. Не всім однаково дано: одному ситце, другому решітце.
30. Инший легко робить, та хороше ходить; а де-який робить, то й піт кривавий його обливає, а нічого не має.
31. Моє щастя тяко, як тої курки, що качата водить.
32. Був колись гріх, а тепер свистун.
33. Як під добро в двір то само іде; а як піде з двора, то хоч і ворота зачини, то не впиниш.
34. Хто в біді — біду стерпить, а хто в гаразді — щоб ніколи біди не знав!
35. Піди за Бескиди — не збудешся біди.
36. Піди і за Карпати, то треба бідувати.
37. Про свято держав, та у будень сказав.
38. Колись і перед моїми ворітьми сонечко зійде.
39. Не любить, як кіт сала.
40. Скучає, як собака за кием.
41. Старі скажуть на глум, а молодим треба брати на ум.
42. Доки не намучишся, доти не научишся.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ